

Nr 346.

Av herr **Olsson** i Kullenbergstorp m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 102, med förslag till kommunalskattelag m. m.

Det nu gällande provisoriet på kommunalskattelagstiftningens område utgör som bekant frukten av en kompromiss vid 1920 års riksdag. Denna riksdagskompromiss tillkom under trycket av en regeringsproposition, som avsåg att i allt för hög grad övervältra den kommunala skattebördan på fastighetsägare och näringsidkare, och de av riksdagen då antagna provisoriska anordningarna kunde icke grundas på ett för frågans uttömmande behandling tillräckligt utredningsmaterial. Det är vid sådant förhållande förklarligt, att kompromissen icke kunde bli mera omsorgsfullt genomtänkt. Den har också blivit synnerligen oförmånlig för landets jordbrukare. Föredragande departementschefen anför i Kungl. Maj:ts proposition nr 102 till årets riksdag (sid. 139—140) »att genom 1920 års reform den kommunala skattebördan till en mycket betydande del överflyttades på fastighetsägarna från övriga inkomsttagare», och departementschefen meddelar, att denna förskjutning på landsbygden beräknats medföra en genomsnittlig ökning av fastighetsägarnas skattebördan med mera än 50 procent. Huvudanledningen till förskjutningen, fortsätter departementschefen, har varit de skattefria avdragen, som vid nämnda tillfälle avsevärt höjdes och utsträcktes till att gälla samtliga inkomsttagare. Beträffande fastighetsägare kunde dessa avdrag på sin höjd hava den verkan, att beskattningsunderlaget kunde nedbringas till 6, respektive 5 procent av fastigheternas taxeringsvärde, men i fråga om övriga inkomsttagare minskades därigenom beskattningsunderlaget i mycket avsevärd grad.

Såväl under förhandlingarna vid 1920 års riksdag som under de därefter förflutna åren har huvuddiskussionen på kommunalbeskattningens område stått mellan anhängarna av systemet med fristående s. k. objekt-skatter och förespråkarna för det nuvarande provisoriskt gällande s. k. garantiskattesystemet. Härvid har å båda sidorna en djupare och för landets alla jordbrukare allvarligare fråga skjutits i bakgrunden. Detta är frågan, *hurvida den svenska jorden skall i beskattningshänseende intaga en oförmånlig och orättvis särställning i förhållande till andra jämförliga beskattningsföremål*. Så som det nuvarande provisoriet är utformat, är det allenast fastigheterna — och vad landsbygden beträffar i synnerhet jordbruksfastigheterna — vilka komma i fråga såsom underlag för garanti-beskattningen. De flesta torde icke hava närmare övervägt innebörden

av denna anordning. Andra näringar än jordbruket med minst lika stor och i allmänhet större förmåga att under mindre goda tider bidra till kommunernas behov av skattekrönor äro icke underkastade garantibeskattnings i annan mån, än att sådan beskattning utgår efter viss procent av taxeringsvärdet å det eventuella innehavet av »annan fastighet». Uppenbart är, att de industriella näringarnas skattekraft — utan att man underskattar även dessa näringars mångahanda svårigheter — likväl i allmänhet är vida större i förhållande till jordbrukets skattekraft än som motsvarar förhållandet mellan sex procent å taxeringsvärdet å jordbruksfastighet och fem procent å taxeringsvärdet å »annan fastighet». Det var som bekant icke minst denna uppfattning, som vid 1920 års riksdag vägledde herr Swartz, då han, utan att föreslå någon näringsskatt å jordbruket, förordade en näringsskatt å övriga näringar, utgörande en motsvarighet till fastighetsskatten. Herr Swartz' förslag var grundat på det s. k. objekt-skattesystemet, vilket vi här motsätta oss. Men lika väl som man vid detta system på sin tid förordade en viss bättre jämvikt mellan jordbrukets och andra näringars beskattning, kan man enligt vår mening med starka skäl påfordra en sådan jämvikt även då det, såsom nu är fallet, är fråga om ett system med garantibeskattnings. Även innehavet av annan förmögenhet än fast egendom konstituerar förmåga att deltaga i garantibeskattningsens tunga. Kan det anses stå i överensstämmelse med den svenska bondeklassens strävanden att uppnå rättvisa i fråga om jordbeskattnings, ej endast mellan olika slag av jordnaturer utan även mellan jorden och andra beskattningsföremål, att jordbruksfastigheterna i en kommunalskattereform, vilken skall i sina huvuddrag »bestå under avsevärd tid framåt» (jfr departementschefens yttrande i prop. nr 102, sid. 136) underkastas en garantibeskattnings efter sex procent oavsett ägarens skuldsättning, medan andra näringar komma undan med en i förhållande till sin skattekraft vida mindre eller alls ingen andel i garantibeskattnings samt personer med stor kapitalförmögenhet, i likhet med lönearbetare, äro befriade från varje skyldighet i detta avseende?

Vid närmare eftertanke torde det även framstå såsom ovedersägligt, att ett konsekvent fullföljande av garantibeskattningsens idé fordrar en utvidgning av densamma, så att med jorden jämförliga skatteunderlag jämväl bli utnyttjade. I synnerhet bör detta gälla numera, sedan diskussionen om »skatt efter intresse» och »skatt efter förmåga» visat sig föga fruktbar och det mera kommer an på en rationell och rättvis anordning av den kommunala beskattnings. Såväl vid 1920 års riksdag som i den senaste kommunalskatteskommitténs betänkande förelägo förslag till näringsskatt, anordnad såsom fristående objektsskatt. Sagda kommittés förslag till näringsskatt jämväl på jordbruket byggde enligt vår mening på en så bristfällig kännedom om de särskilda villkor, varunder jordbruket arbetar, att detta förslag icke bör komma i betraktande. Detta så mycket mera, som ju näringsskatten enligt vår tankegång skulle, tillsammans med skatten

å annan fastighet, ekvivalera vad jordbruket får betala i fastighetsskatt. I propositionen vid 1920 års riksdag ävensom i bondegruppernas reservation till andra särskilda utskottets utlåtande vid samma riksdag föreslogs också, att näringsskatt icke skulle erläggas för jordbruk med dess binärningar eller för skogsbruk. Visserligen är det icke så alldeles lätt att konstruera en näringsskatt för andra näringar än jordbruket, som tager hänsyn till de olika faktorer, vilka här böra ifrågakomma. Men 1920 års förslag till näringsskatt förordades likväl av en med vårt lands industri och handel så förtrogen person som herr Swartz, och det har ju icke konstaterats, att de mot detta förslag resta betänkligheterna och invändningarna varit så tungt vägande, som man på många håll gjort gällande. Vi vilja naturligtvis icke här binda oss för just detta förslag till näringsskatt såsom varande det i allo lämpligaste. Men vi hävda dock bestämt uppfattningen, att fastigheternas särställning i det nuvarande provisoriet och i den nu framlagda propositionen med förslag till kommunalskattelag är en i längden så ohållbar och för jordbrukets utveckling hinderlig anordning, att man på allvar måste överväga den av oss nu föreslagna anordningen, d. v. s. garantibeskattnings komplettering med en lämpligt konstruerad näringsskatt för andra näringar än jordbruket, motsvarande den reella tunga, som jordbruket får vidkännas genom fastighetsskatten. Att vid den ifrågavarande näringsskattens utformning hänsyn bör tagas jämväl till arbetarantalet, finna vi ur flera synpunkter rimligt.

Mera främmande för hittills vanliga tankegångar vid kommunalskattefrågans beredning ställer sig troligen förslaget, att jämväl sådan förmögenhet, som icke utgöres av fastighet, skall bilda ett underlag för garantibeskattningen. Till grund för detta förslag ligger dock, såsom redan antytts, en riktig tankegång. Det är ju allmänt erkänt, att innehavare av jordbruksfastigheter och idkare av annan ekonomisk rörelse även under depressionstider äga större ekonomisk motståndskraft än förmögenhetslösa löntagare, och samtliga förslag till kommunalskattefrågans lösning från 1920 och till nu hava ju också grundats på denna uppfattning. Skulle då icke även den, som i stället för att utöva någon sådan verksamhet är i besittning av kapitaltillgångar, äga större förmåga än löntagaren att under dåliga tider bidra till tryggheten av kommunernas ekonomi? Om t. ex. två bondsöner ärva ett litet kapital, så skall enligt nuvarande lagstiftning den, som för detta kapital förvärvar ett jordbruk och där under arbete och möda har en tarvlig utkomst, skatta till kommunen efter minst sex procent å fastighetens för övrigt ofta alltför högt uppskruvade taxeringsvärde, medan den, som sätter in pengarna på en bank och därav endast drager räntan, kommer undan all delaktighet i garantibeskattningen. Det är ej minst orättvisan häri, som inom stora lager av lantbefolkningen föranleder missnöjet med det nuvarande provisoriet. Nu torde invändas, att tekniska svårigheter kunna uppstå vid realiserandet av nu vår ut-

vecklade tanke, och även andra invändningar torde komma att resas mot densamma. Men vi hava vid närmare övervägande icke kunnat finna, att förslaget skulle vara oframkomligt. Materialet för taxering till garantibeskattnings av sådan förmögenhet, som nu nämnts, finnes redan i deklara-tionsuppgifterna till den statliga beskattningen. Den skattskydige skulle i nu nämnt avseende taxeras i sin hemkommun. Förmögenheten saknar ingalunda värde såsom underlag vid garantibeskattnings, ty förmögenheter, särskilt i aktier, avkasta tidvis icke den för garantibeskattnings fixerade procentsiffra, som vi, enligt vad nedan framgår, tänkt oss såsom rimlig. Till undersökning bör upptagas, om icke å ena sidan närings-skatten och å andra sidan garantiskatten å förmögenhet kunna så anordnas, att den förre är ensamt tillfyllest för aktiebolagens vidkommande, medan den senare inskränkes till att avse fysiska personer.

Självfallet innebär vårt här i korthet angivna förslag, eftersom vi ju här förorda garantiskattesystemets bibehållande, att såväl påförd närings-skatt som skatt å kapitalförmögenhet skall avräknas från den inkomst-skatt, som påföres den skattskyldige.

I och med garantibeskattnings utvidgning på nu anført sätt skulle den procent å jordbruksfastigheternas taxeringsvärden, respektive den procent å »närings-skattkapitalet» eller annan grund för närings-skattens be-räkning samt den procent å penningförmögenhet, som skulle läggas till grund för garantibeskattnings, kunna sättas till förslagsvis tre eller möj-ligen högst fyra procent. Härmed skulle också vinnas, att den nu bestå-ende orättvisan mellan skuldsatta och icke skuldsatta jordbrukare komme att väsentligt minskas.

Den nu framlagda kungl. propositionen avser, som redan nämnts, en definitiv lösning av kommunalskattefrågan. Den innehåller vid jämförelse med det nu gällande provisoriet egentligen två större nyheter, nämligen förslaget till viss omläggning av skogsbeskattnings samt förslaget till s. k. progressiv landstings-skatt och statlig utjämnings-skatt. Vi hava oss bekant, att bland landets skogsägande jordbrukare missnöje råder med det kungl. förslaget i den förre delen. Vad angår förslaget om en utslagning på landstingsområdena av den kommunala progressivskattens kommun-andel, anse vi detsamma vara olämpligt, då någon skatteutjämning i egentlig mening mellan olika kommuner inom landstingsområdena därigenom ingalunda vinnas och de ökade medel, som landstingen erhålla, i många fall torde komma att föranleda dessa korporationer att besluta, icke sänkt landstings-skatt, utan tvärtom ökade utgifter. Även andra skäl föranleda oss att icke biträda detta förslag. Den föreslagna anordningen med den statliga s. k. utjämnings-skatten kunna vi icke gilla. Dessa frågor böra helst lösas så, att den kommunala progressivskatten helt och hållet försvinner. Skulle denna vår mening möta ett oöverbanneligt motstånd, så böra i varje fall de medel, som staten behöver för understöd åt synnerligt skattetyngda kommuner, anskaffas genom statlig beskattning och i vanlig

ordning uppföras å riksstaten. Härvid kan man tänka sig, antingen att progressivskalan i den nuvarande statliga inkomstskatten i detta syfte omarbetas eller att man vid sidan av denna inkomstskatt upptager en för ändamålet avpassad speciell progressiv statsskatt. Den förra anordningen synes oss vara den rationellare. Vi fästa uppmärksamheten på att hela problemet om den kommunala skatteutjämningen lämnats åsido under kommunalskattefrågans beredning sedan 1920. Ehuru den nuvarande anordningen med kommunal progressivskatt och dennas uppdelning i kommunandel och utjämningsandel ingalunda är tillfredsställande, föredraga vi det nuvarande provisoriets fortlöpande ännu några år framför att nu medverka till en enligt vår uppfattning i väsentliga delar felaktig och ofullständig lösning av frågorna om den kommunala progressivskatten och om skatteutjämningen.

Vid nu nämnt förhållande och då ytterligare tillkommer, att i det kungl. förslaget hela frågan om aktiebolagsbeskattningen m. fl. viktiga spørsmål lämnats olösta, kunna vi ej finna annat än att detta kungl. förslag måste framstå som synnerligen bristfälligt även för många av dem, som icke dela vår uppfattning i den här ovan angivna huvudfrågan, och även för dessa borde, synes det oss, tillräckliga skäl saknas för att nu fatta beslut om en definitiv kommunalskattereform. Med vår grunduppfattning, att det kungl. förslaget, i likhet med provisoriet, ställer den svenska jorden i en undantagsställning i beskattningshänseende, bildar vad nu anförts om bristerna i förslagets nyheter ett ytterligare, om ock sekundärt motiv för yrkandet om rent avslag på propositionen. Vi vilja icke med tanke på nuvarande och efterkommande generationer av svenska jordbrukare taga del i ansvaret för en kommunal beskattningsreform, som för dem kommer att framstå såsom lika orättvis som de gamla grundskattorna.

Med hänvisning till vad sålunda anförts få vi hemställa, att riksdagen måtte

dels avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 102 med förslag till kommunalskattelag m. m.;

dels besluta, att nu gällande provisoriska författningar på detta område skola, på sätt som skedde vid 1924 års riksdag, hava förlängd giltighet till den 1 januari 1930; och

dels i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag enligt här ovan angivna riktlinjer till en sådan kommunalskattereform, som, med bibehållande av det s. k. garantiskattesystemet, icke ställer jordbruksfastigheter i en orättvis undantagsställning vid

jämförelse med andra skatteunderlag, som lämpligen kunna komma i fråga för tryggandet under växlande konjunkturer av kommunernas ekonomi.

Stockholm den 14 mars 1927.

Olof Olsson,
Kullenbergstorp.

And. Lindgren,
Dingelvik.

Herman Andersson.

Nils Johansson,
Brånalt.